i.

Журнал « Наукові інновації та передові технології»

(Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)

UDC 159.964.2-057.875:316.624

https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-9(49)-1155-1168

Bohdan Tetyana Viktorivna Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Psychology, Faculty of Psychology, Bohdan Khmelnytskyi National University of Cherkasy, Cherkasy, https://orcid.org/0000-0002-5099-175X

Manchuk Valeriia Ihorivna Master's Degree, Psychologist and Behavioral Science Specialist in Digital Mental Health, Norfolk, USA, https://orcid.org/0009-0004-9625-0035

Novitska Inesa Vasylivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of Vocational and Pedagogical Special Education, Andragogy and Management, Educational and Research Institute of Pedagogics, Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhytomyr, https://orcid.org/0000-0003-0780-0580

COGNITIVE-BEHAVIORAL STRATEGIES FOR OVERCOMING ANXIETY IN STUDENTS IN CONDITIONS OF SOCIAL INSTABILITY

Abstract. Contemporary socio-economic and political transformations in Ukraine are accompanied by growing uncertainty and instability, which directly affects the psychological state of the younger generation. A particularly vulnerable group is young students, for whom the years of higher education coincide with a critical stage of personality formation, professional identity development, and socialization. One of the most common psychological phenomena of this period is social anxiety, which manifests itself through fear of negative criticism, avoidance of socially significant situations, decreased self-esteem, and deterioration of interpersonal relationships. Increased anxiety significantly complicates learning activities, adaptation to new conditions, and integration into social life, which necessitates the search for effective psychological tactics to overcome it.

Given the social instability caused by war, economic difficulties, and uncertainty about the future, it is important to use cognitive-behavioral strategies, which have proven to be the most scientifically sound and effective approach to treating anxiety disorders.

The main mechanisms for relieving anxiety within cognitive-behavioral therapy are cognitive restructuring, exposure techniques, behavioral experiments, desensitization methods, as well as training in relaxation skills and mindfulness practices. Their effectiveness is determined by their complex influence on the cognitive, emotional, behavioral, and physiological spheres of an individual's functioning.

The article examines the specifics of psychological, emotional, behavioral, and somatic manifestations of anxiety in students and determines that cognitive-behavioral strategies contribute to reducing destructive beliefs, developing stress resistance skills, the formation of constructive behavior patterns in socially significant situations, and increased self-confidence. The use of these strategies not only reduces the intensity of anxiety symptoms, but also ensures long-term improvement in the social adaptation and psychological well-being of students.

It is concluded that the systematic introduction of cognitive-behavioral methods into the practice of psychological support for students during social instability is a necessary element of modern psychoprophylaxis and psychological assistance. This will contribute to the preservation of the mental health of young people and create the conditions for their successful integration into social and professional life.

Keywords: social anxiety, cognitive-behavioral strategies, students, social instability, psychological support.

Богдан Тетяна Вікторівна кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології, психологічний факультет, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси, https://orcid.org/0000-0002-5099-175X

Манчук Валерія Ігорівна магістр, психолог і фахівець з поведінкових наук у сфері цифрового психічного здоров'я, м. Норфолк, США, https://orcid.org/0009-0004-9625-0035

Новіцька Інеса Василівна кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра професійно-педагогічної спеціальної освіти, андрагогіки та управління, Навчально-науковий інститут педагогіки, Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир, https://orcid.org/0000-0003-0780-0580

КОГНІТИВНО-ПОВЕДІНКОВІ СТРАТЕГІЇ ПОДОЛАННЯ ТРИВОГИ В СТУДЕНТІВ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Анотація. Сучасні соціально-економічні та політичні трансформації в Україні супроводжуються зростанням рівня невизначеності та нестабільності, що безпосередньо впливає на психологічний стан молодого покоління. Особливо вразливою категорією є студентська молодь, для якої роки навчання у вищій школі збігаються з критичним етапом формування особистості, становлення професійної ідентичності та соціалізації. Одним із найбільш поширених психологічних феноменів цього періоду є соціальна тривожність, яка проявляється через страх негативної критики, уникання соціально значущих ситуацій, зниження самооцінки та погіршення якості міжособистісних взаємин.

№ 9(49) 2025

Журнал « Наукові інновації та передові технології»

(Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)

Підвищена тривожність суттєво ускладнює навчальну діяльність, адаптацію до нових умов та інтеграцію в суспільне життя, що зумовлює потребу пошуку дієвих психологічних тактик її подолання.

3 огляду на соціальну мінливість, спричинену війною, економічними труднощами та непевністю майбутнього, актуальним ϵ застосування когнітивноповедінкових стратегій, які зарекомендували себе як найбільш науково обґрунтований та результативний напрям у роботі з тривожними розладами. Основними механізмами позбавлення тривоги в межах когнітивно-поведінкової терапії ϵ когнітивна реструктуризація, експозиційні техніки, поведінкові експерименти, методи десенсибілізації, а також тренування навичок релаксації та майндфулнес-практики. Їхня ефективність окреслена комплексним впливом на когнітивну, емоційну, поведінкову та фізіологічну сфери функціонування особистості.

У статті розглянуто специфіку психологічних, емоційних, поведінкових і соматичних проявів тривожності в студентському віці та визначено, що стратегії сприяють когнітивно-поведінкові зменшенню деструктивних переконань, розвитку навичок стресостійкості, формуванню конструктивних моделей поведінки в соціально значущих ситуаціях, а також підвищенню впевненості у власних силах. Використання зазначених стратегій дає змогу не лише знизити інтенсивність тривожних симптомів, але й забезпечити довгострокове покращення соціальної адаптації та психологічного добробуту студентської молоді.

Зроблено висновок, що системне впровадження когнітивно-поведінкових методів у практику психологічного супроводу студентів під час соціальної нестабільності є необхідним елементом сучасної психопрофілактики та психологічної допомоги. Це сприятиме збереженню психічного здоров'я молоді та створить передумови для її успішної інтеграції в суспільне та професійне життя.

Ключові слова: соціальна тривожність, когнітивно-поведінкові стратегії, студенти, соціальна нестабільність, психологічна підтримка.

Introduction. Contemporary Ukrainian society is undergoing large-scale transformations that encompass the political, economic, social, and cultural-national spheres. These processes have intensified significantly as a result of the full-scale military aggression of the Russian Federation against Ukraine. The war has created additional conditions that have led not only to profound changes in the functioning of state institutions and socio-economic relations but also to deep psychological transformations within society.

A constant sense of danger, heightened anxiety, and stress have become an integral part of the daily lives of most citizens. The media space, saturated with coverage of military events, intensified information and psychological pressure, and direct experiences of war realities further exacerbate social anxiety among Ukrainians.

Particular attention should be paid to university students, who represent one of the most vulnerable social groups. This generation is developing in an environment of instability and uncertainty, which creates additional risks for socialization, educational activities, and personal development.

For students, the war brings not only physical threats to life and health but also numerous psychological challenges. Among these are increased stress levels, concern for the safety of loved ones, forced separation from family members, displacement, loss of familiar social environments, traumatic experiences, and uncertainty about the future.

In conditions of social volatility, university students are compelled to adapt to new societal realities, develop effective methods of coping with stress, and acquire skills of emotional self-regulation. At the same time, elevated levels of social anxiety negatively affect learning capacity, reduce the effectiveness of interpersonal interactions, and weaken stress resilience. Excessive anxiety among students restricts their ability to respond adequately to challenges, complicates the process of making important decisions, and hinders the construction of long-term life strategies.

The impact of social instability on the psychological state of university students, particularly on the level of social anxiety, is one of the leading issues in contemporary scientific discourse. It requires comprehensive investigation not only within the framework of personality psychology but also in the domains of social psychology and educational practice. Addressing this problem is of fundamental importance for ensuring the quality of professional training of future specialists, as well as for the successful integration of the new generation of Ukrainians into a reconstructed postwar society.

Literature Review. In psychological science, anxiety is defined as a multidimensional emotional state characterized by elevated levels of psycho-emotional tension and mobilization of the individual under stress. Studies conducted by Ukrainian scholars, including S. and M. Tomchuk [1], I. Blokhina [2], T. Holovchenko [3], I. Yastochkina [4], Zh. Sydorenko and O. Slobodianiuk [5], as well as A. Revt and O. Karpenko [6], demonstrate that anxiety is closely related both to individual personality traits and to the conditions of the social environment, the degree to which personal needs are met, and the ability to adapt.

In the works of T. Palko and K. Travina [7], particular emphasis is placed on the decisive impact of extreme situations, especially military actions, on the psychoemotional state of adolescents, which highlights the increased vulnerability of young people to the development of anxiety disorders.

Social anxiety, as shown in the research of N. Starovoitenko [8], O. Biziuk [9], I. Batrachenko, M. Suriakova, and I. Uchytel [10], O. Voloshko [11], O. Ampleieva and A. Pluzhnyk [12], M. Kuznietsov and V. Shapovalova [13], as well as V.Batsylieva and O. Reznichenko [14], has a complex, multidimensional structure. It manifests itself in the specifics of students' interpersonal interactions, the formation of fears, and behavioral patterns in educational and social environments.

№ 9(49) 2025

Журнал « Наукові інновації та передові технології»

(Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)

The analysis of findings presented in the publications of O. Voitsekhovska and L. Mikheeva [15], as well as L. Zhdaniuk [16], indicates that the social fears of university students intensify under conditions of transformation associated with the shift to distance learning and the realities of war. This underscores the relevance of studying the phenomenon of social anxiety in the current Ukrainian context.

At the same time, the problem of social anxiety among students from the perspective of clinical approaches has been addressed in the works of N. Ahaiev, O. Kokun, I. Pishko, N. Lozinska, and V. Ostapchuk [17], as well as O. Kokun and V. Moroz [18]. These authors analyze the mechanisms underlying the formation of fear and propose methods of its correction in wartime conditions, which is of particular importance for understanding the psycho-emotional state of students experiencing stressful and crisis situations.

Recent studies by Ukrainian scholars demonstrate that anxiety and social fears among university students represent a multidimensional phenomenon shaped by the interplay of personality traits, social factors, and the impact of extreme circumstances. At the same time, the specific manifestations of social anxiety during wartime remain insufficiently explored, which underlines the relevance of further research and the search for effective strategies of psychological support for students.

The **aim of the article** is to analyze the features and psychological mechanisms of social anxiety among university students in conditions of social instability and to identify effective strategies for its mitigation.

The objectives of the article are to:

- characterize theoretical approaches to the study of anxiety and social fears;
- examine the impact of extreme circumstances on the psycho-emotional state of students;
 - assess the factors that exacerbate social anxiety;
- develop recommendations for psychological support and the correction of anxiety states among university students in times of crisis.

Results. The student age range, spanning from 18 to 25 years, is a critical stage of personal development, as it represents the transition from adolescence to adulthood. According to international classification, the completion of adolescence and the onset of adulthood occur at the age of 20 for women and 21 for men. During this period, worldview formation, professional self-determination, and the development of personal identity take place, processes that are often accompanied by heightened levels of anxiety and the need to establish effective cognitive-behavioral strategies for its management [19, p. 143].

Anxiety is defined as a psychological state manifested through feelings of tension, fear, worry, and uncertainty. Its intensity can range from moderate concern to pronounced anxiety disorders, including generalized anxiety disorder (GAD), panic disorder, and social phobia [20].

Anxiety among university students in conditions of social volatility is caused not only by age-related characteristics but also by external factors such as military conflict,

economic uncertainty, and the risk of losing stability. Under these circumstances, social anxiety emerges as an emotional state characterized by fear of negative evaluation by others and avoidance of social situations. In moderate forms, it may serve an adaptive function; however, when it becomes chronic, it significantly impairs social adaptation, self-esteem, and mental health. One of the most effective approaches to its correction is cognitive-behavioral therapy, which aims to restructure destructive beliefs and develop constructive behavioral patterns [19, p. 143].

Against the backdrop of the full-scale military aggression against Ukraine, the impact of stressogenic factors on the psycho-emotional state of university students has intensified considerably. The duration and intensity of the armed conflict, uncertainty about the future, constant security threats, and continuous information pressure lead to chronic psycho-emotional strain, which directly affects the level of anxiety and the overall psychological condition of students.

In their empirical studies, T. Palko and K. Travina emphasize the significant increase in manifestations of anxiety among young people living in areas affected by military conflict. The findings indicate that 45% of adolescents demonstrated a high level of situational anxiety, which is expressed through excessive worry before socially significant events, fear of negative evaluation, and a tendency to catastrophize potential outcomes. At the same time, 50% of respondents exhibited clinically significant symptoms of depression, including depressed mood, apathy, sleep disturbances, and reduced concentration. These results confirm the need for timely psychoprophylactic and psychocorrectional interventions [7, p. 840].

The data obtained suggest that social instability and external stressors significantly complicate students' adaptation processes, negatively affect their academic performance, interpersonal interactions, and overall psychological well-being. This, in turn, substantiates the relevance of applying cognitive-behavioral strategies as one of the most effective approaches to overcoming anxiety during wartime.

S. Tomchuk distinguishes two main groups of anxiety symptoms. The first includes internal somatic signs that arise from the anticipation of danger, while the second consists of external behavioral reactions in response to extreme situations. Internal symptoms of anxiety include rapid heartbeat, dry mouth, sensations of heat or cold in the solar plexus, feelings of clumsiness, weakness in the legs, trembling hands, abdominal pain, excessive sweating of the palms, and itching, among others. Behavioral symptoms of anxiety are manifested in the inability to relax, reduced concentration, loss of trust in others, and avoidance of crisis situations [1, p. 70].

Psychological manifestations of anxiety among students are most often associated with the fear of negative evaluation and a tendency to catastrophize potential outcomes. In such cases, cognitive-behavioral techniques are effective, as they allow the identification of irrational beliefs (for example, assigning exaggerated importance to a single mistake) and their replacement with more realistic judgments, which helps to reduce internal tension [22].

Журнал « Наукові інновації та передові технології»

(Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)

Emotional manifestations, including exam-related worry, feelings of shame, or perceptions of not meeting expectations, can be corrected through cognitive restructuring and desensitization methods. These approaches enable students to perceive failure not as a catastrophe but as a natural stage of learning and personal development [21, p. 151].

In the behavioral domain, the leading strategy is gradual exposure to socially significant situations. Unlike avoidance of contact, which exacerbates anxiety, the cognitive-behavioral approach involves modeling safe social interactions and gradually engaging students in presentations, discussions, and group activities. The use of role-playing exercises and behavioral experiments promotes the reinforcement of new, more adaptive patterns of response [16, p. 30].

Physiological manifestations of anxiety, including rapid heartbeat, excessive sweating, muscle tension, and panic attacks, can be corrected through the training of relaxation skills, breathing exercises, and mindfulness practices. These methods, which are integrated into cognitive-behavioral strategies, are aimed at reducing somatic tension and increasing control over bodily reactions [16, p. 32].

Anxiety has a significant impact on adaptation to a new social environment, academic performance, and the psychological well-being of students. Awareness of these aspects is a necessary condition for the development of psychological support programs that promote harmonious personal growth and successful social integration of young people (Fig. 1) [22, p. 147].

Decreased academic performance due to the avoidance of public speaking and active participation in discussions

Restriction of social activity, which may lead to isolation and a reduction in the number of social contacts

Decreased self-esteem and an increased risk of developing depressive states

Problems with personal selfdetermination and difficulties in building a professional career

Fig. 1. Consequences of social anxiety among students

Cognitive-behavioral therapy (CBT) is one of the most extensively studied and effective approaches to psychological support in cases of anxiety disorders, including social anxiety. It integrates cognitive and behavioral techniques, helping individuals to

recognize and modify irrational beliefs while gradually developing new coping strategies in stressful situations.

At the student age, which is characterized by a high level of social and academic demands, CBT methods are particularly significant for fostering adaptability and resilience [19, p. 143].

Cognitive restructuring is regarded as one of the core CBT techniques, aimed at identifying and transforming destructive beliefs into more realistic and adaptive ones. The central objective of this method is to recognize irrational thoughts that provoke excessive anxiety and to construct alternative interpretations of situations. Among university students, common patterns include overgeneralization ("if I fail one exam, it means I am incapable of studying"), catastrophizing ("if I make a mistake, everyone will laugh at me"), or polarized thinking ("I am either a perfect student or a complete failure").

Through the use of cognitive restructuring, such beliefs can be replaced with more rational ones, for example: "a mistake is an experience that helps improve knowledge and skills," "a single failure does not determine my future achievements," or "an instructor's evaluation concerns only a specific task, not my personality as a whole."

Research demonstrates that systematic work on replacing irrational beliefs contributes to reduced anxiety levels, increased self-confidence, and the development of constructive self-regulation skills [23].

Equally important are exposure techniques, which are based on the principle of gradual immersion in situations that provoke anxiety.

Their effectiveness lies in reducing sensitivity to stress-inducing stimuli through step-by-step contact with them. For students, this may involve a gradual increase in social demands: starting with a brief speech in front of one or two close acquaintances, progressing to a presentation before a small academic group, and eventually delivering a public presentation at a seminar or conference.

An essential condition for the effectiveness of exposure is the controlled nature of the process, since overly abrupt contact with socially significant situations may intensify fear, whereas gradual exposure fosters tolerance to anxiety-inducing stimuli. Moreover, exposure techniques help students gradually abandon avoidance behaviors, which often reinforce anxiety, and acquire experiences of successfully overcoming fears in safe conditions.

Empirical evidence indicates that the systematic use of exposure methods significantly reduces the level of social anxiety and increases confidence in one's own communicative and academic abilities [24].

Behavioral experiments occupy an important place in the repertoire of cognitive-behavioral strategies, as they allow students to test the realism of their beliefs in direct social contexts [23–26].

Their purpose is to create conditions in which new experiences can be acquired that contradict irrational expectations (Table 1).

Журнал « Наукові інновації та передові технології»

(Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)

Table 1

Cognitive-behavioral methods of overcoming anxiety among students in conditions of social instability

among students in conditions of social instability		
Method	Goal	Example of student application
Cognitive restructuring	Identifying irrational beliefs and replacing them with more rational ones	The student replaces the thought "if I make a mistake on the exam, it is the end" with "a mistake is part of learning"
Exposure techniques	Gradual reduction of fear through controlled exposure to anxiety-provoking situations	Rehearsing presentations: first in front of a friend, then in front of a group, and later at a seminar
Behavioral experiments	Testing erroneous beliefs in real-life conditions	The student participates in a discussion and realizes that peers do not respond critically
Relaxation techniques and mindfulness	Reducing the physiological manifestations of anxiety and regaining control over bodily reactions	Performing breathing exercises before an exam to lower heart rate and tension
Development of social skills	Building confidence in communication and reducing avoidance behavior	Role-playing exercises to practice assertiveness skills and overcome fear of criticism

Source: summarized by the authors

For example, a student who believes that "if I ask the lecturer a question, he will think I am incompetent" may deliberately seek clarification during a lecture. Often, the result is the opposite: the lecturer responds calmly and benevolently, and peers do not display disapproval. In this way, a behavioral experiment allows students to verify in practice that the likelihood of negative consequences is much lower than expected.

For students suffering from social anxiety, the systematic implementation of such trials gradually dismantles false beliefs, reduces anxiety levels, and promotes the development of more adaptive models of interaction with others [25, p. 82].

Relaxation techniques and mindfulness methods are aimed at reducing the intensity of the physiological manifestations of anxiety, which are often among its most noticeable and distressing components. For students experiencing symptoms such as rapid heartbeat, sweating, trembling, or shortness of breath during socially significant events, relaxation practices can serve as an effective tool for self-regulation. The most common techniques include breathing exercises involving slow and conscious breathing; progressive muscle relaxation, which consists of tensing and subsequently relaxing specific muscle groups; and meditative practices focused on attention to the present moment.

Regular use of these methods helps lower the baseline level of physiological tension, which in turn reduces the intensity of anxiety responses in critical situations. Research indicates that mindfulness practices integrated into students' daily lives not only decrease manifestations of anxiety but also improve concentration, academic performance, and overall psychological well-being [26].

The development of social skills is regarded as one of the leading areas of cognitive-behavioral therapy aimed at overcoming social anxiety among university students. The primary goal of this approach is to foster confidence in interpersonal interactions and enhance the ability to engage in effective social communication. Social anxiety is often accompanied by avoidance of communication, fear of public speaking, and difficulties in establishing new contacts, all of which negatively affect both academic performance and interpersonal relationships.

Within the framework of social skills development, students participate in specially organized training sessions that focus on practicing specific communicative competencies. These include learning active listening techniques, developing self-presentation strategies, improving the ability to articulate one's position convincingly, and building confidence in responding during seminars and public discussions. An equally important component is the acquisition of assertiveness skills, which involve expressing one's needs and feelings without aggression but also without passive compliance.

Such sessions provide a safe environment for practice, allowing students to gradually overcome fears and gain positive experiences of social interaction [22, p. 148]. Of particular importance is the group format, where students can rehearse new behavioral models in interaction with their peers. This form of activity helps to overcome feelings of isolation, creates a supportive environment, and increases motivation for personal change. As a result, students gain greater self-confidence, experience reduced levels of social anxiety, and improve both academic and interpersonal adaptation.

Conclusions. The study provides grounds to affirm that cognitive-behavioral strategies are an effective tool for overcoming anxiety among university students, particularly in conditions of social instability caused by war and societal crises. The key components of this approach include cognitive restructuring, exposure techniques, behavioral experiments, relaxation practices, and the development of social skills. Their integrated application influences all levels of anxiety manifestation: cognitive, emotional, behavioral, and physiological.

The use of cognitive restructuring helps students cope with irrational beliefs and develop more rational thinking. Exposure techniques and behavioral experiments enable students to gradually reduce avoidance behaviors, test their own beliefs in practice, and gain positive experiences of social interaction. Relaxation practices and mindfulness techniques decrease the intensity of physiological manifestations of anxiety, while the development of social skills fosters confidence in interpersonal communication and promotes more successful socialization. The comprehensive

№ 9(49) 2025

Журнал « Наукові інновації та передові технології»

(Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)

application of these strategies creates conditions for enhancing the psychological resilience of students, improving their adaptation to the challenges of modern society, reducing the risks of social isolation, and increasing academic performance. In a broader perspective, the cognitive-behavioral approach can serve as a foundation for developing psychological support programs for students in crisis situations, which represents an important task of contemporary educational and social policy in Ukraine.

References:

- 1. Tomchuk, S. M., & Tomchuk, M. I. (2018). Psykholohiia tryvozhnosti, strakhu ta ahresii osobystosti v osvitnomu protsesi [Psychology of anxiety, fear, and aggression of personality in the educational process]. Vinnytsia: KVNZ «VANO» [in Ukrainian].
- 2. Blokhina, I. O. (2021). Psykholohichni prychyny vynyknennia tryvozhnosti u studentiv [Psychological causes of anxiety in students]. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriia: Psykholohiia, 4, 82–87 [in Ukrainian].
- 3. Holovchenko, T. (2022). Psykholohichni proiavy tryvozhnosti osobystosti v stresohennoho sytuatsiiakh [Psychological manifestations of personality anxiety in stressogenic situations]. Habitus: naukovyi zhurnal, 43, 115–119. URL: http://habitus.od.ua/journals/2022/43-2022/19.pdf (accessed 29.08.2025) [in Ukrainian].
- 4. Yastochkina, I. (2020). Osobystisna tryvozhnist yak sotsialno-psykholohichna problema [Personal anxiety as a socio-psychological problem]. Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriia «Psykholohichni nauky», 6, 165–170. https://doi.org/10.30970/2522-1876-2020-6-24 (accessed 29.08.2025) [in Ukrainian].
- 5. Sydorenko, Zh. V., & Slobodyanyuk, O. S. (2021). Pidvyshchena tryvozhnist yak oznaka porushennia psykholohichnoho zdorovia osobystosti v umovakh pandemii COVID-19 (na prykladi studentskoi molodi) [Increased anxiety as a sign of impaired psychological health of personality during the COVID-19 pandemic (case of student youth)]. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriia: Psykholohiia, 4, 60–64. https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2021.4.12 (accessed 29.08.2025) [in Ukrainian].
- 6. Revt, A., & Karpenko, O. (2024). Osoblyvosti tryvozhnosti ditei doshkilnoho viku: teoretychni aspekty [Features of anxiety in preschool children: theoretical aspects]. Liudynoznavchi studii. Seriia «Pedahohika», 14(46), 36–41. https://pedagogy.dspu.in.ua/index.php/pedagogy/article/view/104?c=5-1248-1 (accessed 29.08.2025) [in Ukrainian].
- 7. Palko, T. V., & Travina, K. V. (2024). Vplyv viiny na psykhoemotsiinyi stan pidlitkiv [The impact of war on the psycho-emotional state of adolescents]. Perspektyvy ta innovatsii nauky. Seriia «Psykholohiia», 8(42), 832–844. http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/14205 (accessed 29.08.2025) [in Ukrainian].
- 8. Starovoitenko, N. V., Osypenko, V. I., Chemeris, I. A., & Bilyk, L. I. (2017). Psykholohiia i pedahohika vyshchoi shkoly: navchalno-metodychnyi posibnyk dlia samostiinoho vyvchennia dystsypliny [Psychology and pedagogy of higher education: study guide for independent learning]. Cherkasy: Cherkas. derzh. tekhnol. un-t [in Ukrainian].
- 9. Biziuk, O. P. (2017). Osobystist ta tryvoha: navch. posibnyk [Personality and anxiety: textbook]. 236 p. [in Ukrainian].
- 10. Batrachenko, I., Suriakova, M., & Uchytel, I. (2021). Sotsialna tryvozhnist u mizhosobystisnii vzaemodii studentiv [Social anxiety in interpersonal interaction of students]. Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriia «Psykholohichni nauky», 10, 3–11 [in Ukrainian].
- 11. Voloshok, O. (2021). Psykholohichnyi zmist strakhu i tryvozhnosti studentskoi molodi [Psychological content of fears and anxiety of student youth]. Tezy zvitnoi naukovoi konferentsii filosofskoho fakultetu, 18, 179–182 [in Ukrainian].

Журнал «Наукові інновації та передові технології» (Серія «Управління та адміністрування» Серія «Право»

(Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)

- 12. Ampliieieva, O. M., & Pluzhnyk, A. Yu. (2023). Osoblyvosti psykholohichnoi korektsii tryvozhnosti u studentiv [Features of psychological correction of anxiety in students]. The 3-rd International scientific and practical conference «Scientific research in the modern world», 458–462. Toronto, Canada: Perfect Publishing [in Ukrainian].
- 13. Kuznetsov, M. A., & Shapovalova, V. S. (2016). Studentski strakhu: Vydy, struktura, dynamika ta shliakhy korektsii [Student fears: types, structure, dynamics and correction methods]. Kharkiv: Disa Plus [in Ukrainian].
- 14. Batsileva, O. V., & Reznichenko, O. O. (2020). Osoblyvosti psykho-diahnostyky strakhu u dorosloho viku [Features of psychodiagnostics of fears in adulthood]. Habitus, 20, 69–76 [in Ukrainian].
- 15. Voitsekhovska, O., & Mikheeva, L. (2023). Osoblyvosti sotsialnykh strakhu osib yunatskoho viku [Features of social fears of youth]. Formuvannia osobystosti suchasnoho fakhivtsia yak subiektu samotvorennia v umovakh osvitnogo prostoru. Materials of the XIII All-Ukrainian scientific-practical conference, Khmelnytskyi, 30 Nov. 2023 URL: https://ekhsuir.kspu.edu/server/api/core/bitstreams/039a19db-04d3-4d22-b1f5-8056bc46b2b1/content [in Ukrainian].
- 16. Zhdaniuk, L. O. (2017). Sotsialno-psykholohichni osoblyvosti studentskoho viku [Socio-psychological features of student age]. Visnyk pislyadypomnoi osvity. Seriia: Sotsialni ta povedinkovi nauky, 4–5, 28–40 [in Ukrainian].
- 17. Agaiev, N. A., Kokun, O. M., Pishko, I. O., Lozinska, N. S., & Ostapchuk, V. V. (2016). Zbirnyk metodyk dlia diahnostyky nehatyvnykh psykholohichnykh staniv viiskovosluzhbovtsiv [Collection of methods for diagnosing negative psychological states of servicemen]. Kyiv: NDC HP ZSU [in Ukrainian].
- 18. Kokun, O. M., Moroz, V. M., Pishko, I. O., & Lozinska, N. S. (2022). Teoriia i praktyka upravlinnia strakham v umovakh boiovykh dii [Theory and practice of fear management in combat conditions]. Kyiv Odesa: Phoenix [in Ukrainian].
- 19. Voloshok, O. (2022). Psykholohichni determinanty strakhu i tryvozhnosti studentskoi molodi [Psychological determinants of fears and anxiety of student youth]. Tezy zvitnoi naukovoi konferentsii filosofskoho fakultetu, 19, 143–145 [in Ukrainian].
- 20. Akademichnyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy [Academic explanatory dictionary of the Ukrainian language]. https://slovnyk.ua/ (accessed 29.08.2025) [in Ukrainian].
- 21. Voloshok, O. V. (2022). Psykholohichnyi zmist ta osobystisni chynnyky tryvozhnykh perezhyvan studentskoi molodi [Psychological content and personal factors of anxious experiences in student youth]. Habitus, 36, 150–154 [in Ukrainian].
- 22. Lisnevska, A., & Kezlia, S. (2021). Osoblyvosti sotsialnykh strakhu osib yunatskoho viku z riznoiu motyvatsiieiu dosiahnennia [Features of social fears of youth with different achievement motivation]. Sotsiokulturni ta psykholohichni vymiry stanovlennia osobystosti: zb. nauk. prats za mater. III Mizhnar. nauk.-prakt. konf., Kherson, 30 Sept. 01 Oct. 2021, 146–149 [in Ukrainian].
- 23. Psykholohichnyi portal «Psykholoh». (2019). Kohnityvna restrukturizatsiia: shcho tse take ta yak pratsiuie? [Cognitive restructuring: what it is and how it works]. https://www.psykholoh.com/post/когнітивна-реструктуризація-це (accessed 29.08.2025) [in Ukrainian].
- 24. Psykholoh online. (n. d.). Ekspozytsiina terapiia: naukovyi pidkhid do borotby zi strakhamy ta tryvohoiu [Exposure therapy: scientific approach to coping with fears and anxiety]. https://psihologonline.pro/shcho-take-ekspozytsiyna-terapiya/ (accessed 29.08.2025) [in Ukrainian].
- 25. Kuzio, O. B. (2018). Osoblyvosti vykorystannia eksperymentu v kohnityvnopovedinkovii terapii ta heshthalt-terapii [Features of using experiment in cognitive-behavioral therapy and gestalt therapy]. Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav, 18, 81–90. https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2552/1/2018-2-11.pdf (accessed 29.08.2025) [in Ukrainian].

Журнал « Наукові інновації та передові технології»

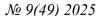
(Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)

26. Mozok. (n. d.). Maindfulnes – tekhnika medytatsii, iaka dopomahaie vporatysia z psykholohichnymy problemamy [Mindfulness – meditation technique that helps cope with psychological problems]. https://mozok.ua/anxietydisorder/article/4313-majndfulnes--tehnka-meditatc-yaka-dopomaga-vporatisya-z-psihologchnimi-prob (accessed 29.08.2025) [in Ukrainian].

Література:

- 1. Томчук С. М., Томчук М. І. Психологія тривоги, страху та агресії особистості в освітньому процесі: монографія. Вінниця: КВНЗ «ВАНО», 2018. 200 с.
- 2. Блохіна І. О. Психологічні причини виникнення тривожності у студентів. *Науковий* вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія. 2021. Вип. 4. С. 82–87.
- 3. Головченко Т. Психологічні прояви тривожності особистості в стресогенних ситуаціях. *Габітус: науковий журнал*. Вип. 43. 2022. С. 115–119. URL: http://habitus.od.ua/journals/2022/43-2022/19.pdf (дата звернення: 29.08.2025).
- 4. Ясточкіна І. Особистісна тривожність як соціально-психологічна проблема. *Вісник Львівського університету. Серія «Психологічні науки»*. Вип. 6. 2020. С. 165–170. URL: https://doi.org/10.30970/2522-1876-2020-6-24 (дата звернення: 29.08.2025).
- 5. Сидоренко Ж. В., Слободянюк О. С. Підвищена тривожність як ознака порушення психологічного здоров'я особистості в умовах пандемії COVID-19 (на прикладі студентської молоді). *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Психологія*.Вип. 4. 2021. С. 60–64. URL: https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2021.4.12 (дата звернення: 29.08.2025).
- 6. Ревть А., Карпенко О. Особливості тривожності дітей дошкільного віку: теоретичні аспекти. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»*. Вип. 14 (46). 2024. С. 36–41. URL: https://pedagogy.dspu.in.ua/index.php/pedagogy/article/view/104?c=5-1248-1 (дата звернення: 29.08.2025).
- 7. Палько Т. В., Травіна К. В. Вплив війни на психоемоційний стан підлітків. *Перспективи та інновації науки. Серія «Психологія»*. Вип. 8 (42). 2024. С. 832–844. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/14205 (дата звернення: 29.08.2025).
- 8. Старовойтенко Н. В. Психологія і педагогіка вищої школи: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / авт.-упор.: Н. В. Старовойтенко, В. І. Осипенко, І. А. Чемерис, Л. І. Білик. М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. Черкаси, 2017. 322 с.
 - 9. Бізюк О. П. Особистість та тривога: навч. посібник. 2017. 236 с.
- 10. Батраченко І., Сурякова М., Учитель І. Соціальна тривожність у міжособистісній взаємодії студентів. *Вісник Львівського університету. Серія «Психологічні науки».* 2021. Вип. 10. С. 3–11.
- 11. Волошок О. Психологічний зміст страхів і тривожності студентської молоді. *Тези звітної наукової конференції філософського факультету*. Львів, 2021. Вип. 18. С. 179–182.
- 12. Амплєєва О. М., Плужник А. Ю. Особливості психологічної корекції тривожності у студентів. *The 3-rd International scientific and practical conference «Scientific research in the modern world»* (January 12–14, 2023). Perfect Publishing, Toronto, Canada. 2023. P. 458–462.
- 13. Кузнєцов М. А., Шаповалова В. С. Студентські страхи : Види, структура, динаміка та шляхи корекції. Х.: Вид-во «Діса плюс», 2016. 342 с.
- 14. Бацилєва О. В., Резніченко О. О. Особливості психодіагностики страхів у дорослому віці. *Габітус: науковий журнал*. Вип. 20. 2020. С. 69–76.
- 15. Войцехівська О., Міхеєва Л. Особливості соціальних страхів осіб юнацького віку. Формування особистості сучасного фахівця як суб'єкта самотворення в умовах освітнього простору: матеріали XIII Всеукр. наук.-практ. конф. здобувачів вищої освіти та молодих науковців, м. Хмельницький, 30 листопада 2023 р. Хмельницький : XHV, 2023. URL:

Журнал «Наукові інновації та передові технології» (Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)

https://ekhsuir.kspu.edu/server/api/core/bitstreams/039a19db-04d3-4d22-b1f5-8056bc46b2b1/content (дата звернення: 29.08.2025).

- 16. Жданюк Л. О. Соціально-психологічні особливості студентського віку. Вісник післядипломної освіти. Серія: Соціальні та поведінкові науки. 2017. № 4–5. С. 28–40.
- 17. Агаєв Н. А., Кокун О. М., Пішко І. О., Лозінська Н. С., Остапчук В. В. Збірник методик для діагностики негативних психічних станів військовослужбовців: метод. посіб. Київ: НДЦ ГП ЗСУ, 2016. 234 с.
- 18. Кокун О. М., Мороз В. М., Пішко І. О., Лозінська Н. С. Теорія і практика управління страхом в умовах бойових дій: метод. посібник. Київ Одеса: Фенікс, 2022. 88 с.
- 19. Волошок О. Психологічні детермінанти страхів і тривожності студентської молоді. *Тези звітної наукової конференції філософського факультету*. Львів, 2022. Вип. 19. С. 143—145.
- 20. Академічний тлумачний словник української мови. URL: https://slovnyk.ua/ (дата звернення 29.08.2025).
- 21. Волошок О. В. Психологічний зміст та особистісні чинники тривожних переживань студентської молоді. *Габітус: науковий журнал.* Вип. 36. 2022. С. 150–154.
- 22. Лісневська А., Кезля С. Особливості соціальних страхів осіб юнацького віку з різною мотивацією досягнення. *Соціокультурні та психологічні виміри становлення особистості:* зб. наук. праць за матер. ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Херсон, 30 вересня 01 жовтня 2021 р. 2021. С. 146—149.
- 23. Когнітивна реструктуризація: що це таке та як працює? 2019. Π сихологічний портал « Π сихолог». URL: https://www.psykholoh.com/post/когнітивна-реструктуризація-це (дата звернення: 29.08.2025).
- 24. Експозиційна терапія: науковий підхід до боротьби зі страхами та тривогою. Психолог онлайн. URL: https://psihologonline.pro/shcho-take-ekspozytsiyna-terapiya/ (дата звернення: 29.08.2025).
- 25. Кузьо О. Б. Особливості використання експерименту в когнітивно-поведінковій терапії та гештальт-терапії. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Вип. 18. 2018. С. 81–90. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2552/1/2018-2-11.pdf (дата звернення: 29.08.2025).
- 26. Майндфулнес техніка медитації, яка допомагає впоратися з психологічними проблемами. *Mozok: вебсайт*. URL: https://mozok.ua/anxietydisorder/article/4313-majndfulnes-tehnka-meditatc-yaka-dopomaga-vporatisya-z-psihologchnimi-prob (дата звернення: 29.08.2025).